

Po staletí byla vysoká horečka, značící tzv. otravu krve, postrachem lidí, protože znamenala téměř jistou smrt pacienta. Objev penicilinu a ostatních antibiotik, která rychle následovala, znamenal revoluci v moderní terapii. Pro veřejnost se antibiotika stala symbolem téměř neomezených možností vědy. Antibiotika si velice rychle našla své uplatnění v léčbě infekčních onemocnění, jejich užívání, bohužel ne vždy rozumné, se rychle rozšířilo. Dnes si již neumíme život bez antibiotik představit, život, kdy by každé zranění, každá horečnatá nemoc znamenala smrtelné nebezpečí.

Antibiotika však ztrácí svou účinnost rychlostí, kterou před pěti lety nebylo možné ani předvídat. Je to způsobeno vzrůstající rezistencí bakterií vůči antibiotické léčbě. Jakékoliv použití antibiotika donutí mikroorganismy, aby se buď přizpůsobily, nebo zemřely. Bakterie se adaptují na přítomnost antibiotika, mění svou genetickou výbavu. Tyto geny, kódující rezistenci vůči antibiotiku, se mohou snadno šířit mezi jiné bakteriální druhy pomocí výměny genetického materiálu. Rezistentní bakterie přežívají v přítomnosti antibiotika, čímž prodlužují nemoc nebo dokonce způsobí smrt. Infekce vyvolané rezistentními bakteriemi vyžadují intenzivnější zdravotní péči a také použití alternativních a dražších antibiotik. Ve výzkumu a vývoji je pouze velmi málo nových antibiotik, která by mohla být uvedena na trh v průběhu následujících 5–10 let, což činí vzrůstající bakteriální rezistenci ještě závažnější.

Světová zdravotnická organizace v roce 1997 dospěla na konferenci konané v Berlíně k názoru, že rostoucí odolnost bakterií vůči antibiotikům je závažná zdravotní hrozba mezinárodního významu. Ke stejnému závěru dospěla o rok později i Evropská unie na konferenci, která se konala v Kodani, s názvem „Mikrobiální hrozba“. Je životně důležité informovat širokou veřejnost o nezbytnosti zodpovědného užívání antibiotik, jelikož se tak může zamezit vzniku nebezpečných a rezistentních bakterií a napomoci tak k zachování účinných léků pro budoucí generace.

Na tuto problematiku se od roku 2008 zaměřila celá Evropská Unie v rámci Evropského antibiotického dne. Do letošního, již třetího ročníku, se poprvé zapojili i lékárníci v České republice, a to nemalou měrou. Česká lékárnická komora se ve spolupráci s Ústavem aplikované farmacie z Farmaceutické fakulty v Brně rozhodla uspořádat nikoliv jeden den antibiotické osvěty v lékárnách, ale celý týden, od 22. do 26. listopadu 2010. Pacienti, přicházející v tomto týdnu do lékárny, byli poučeni o správném užívání antibiotik a lékárníci jim vysvětlili, jak správným užíváním antibiotik mohou zamezit vzrůstající rezistenci na antibiotickou léčbu.

Do téměř 500 lékáren po celé České republice, které se zapojily do kampaně, byly zaslány propagační letáky (díky pomoci Státního zdravotního ústavu) a na webové stránce ČLnK byly dostupné edukační materiály pro osvěžení znalostí týkajících se správného užívání antibiotik a podpůrné léčby.

Pacienti se setkali nejen s množstvím informací a informačními materiály. S nezastupitelnou pomocí praktikujících studentů pátého ročníku farmacie proběhlo rozsáhlé dotazníkové šetření mezi dospělými pacienty a rodiči dětí, jimž byla předepsána antibiotika. V době Sv. Mikuláše, kdy je psán tento úvodník, se již sešlo dohromady přes 1 700 odpovědí. A z předběžné analýzy vyplývá, že osvěty mezi pacienty není nikdy dost – více než polovina pacientů si stále myslí, že antibiotika zabíjejí viry!

Celá kampaň byla podpořena cílenou propagací v masových médiích a je s povděkem, že o lékárenském stavu bylo tento týden opravdu slyšet a byli jsme i vidět. Budiž nám potěšným zájem veřejnosti o lékárníka a jeho edukační činnost mezi pacienty a věříme, že nás hřeje i vědomí, že tuto činnost vykonáváme dennodenně bez ohledu na to, zda probíhá informační kampaň nebo ne.

Děkujeme všem lékárníkům a studentům, kteří se aktivně zapojili do kampaně, a věříme, že i vy vidíte edukační kampaně jako jednu z možných cest k navrácení prestiže lékárenské profese.

PharmDr. Alena Petříková
PharmDr. MVDr. Vilma Vranová

PharmDr. Alena Petříková

Ústav aplikované farmacie, VFU Brno
Palackého 1/3, 612 42 Brno
petrikova.alena@gmail.com